

Karolína TŮMOVÁ, *Sirotčí registra na panství Jindřichův Hradec v letech 1693–1699*. (Bakalářská práce Ústavu archivnictví a pomocných věd historických, Filozofická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích). České Budějovice 2022, 85 s. včetně příloh.

Hodnocení vedoucí bakalářské práce

Jakožto rodačka z Jindřichova Hradce se autorka předkládané bakalářské práce zaměřila na historii oblasti a města, odkud pochází. Předmětem jejího zájmu se stalo jedno ze zajímavých odvětví vrchnostenské správy, konkrétně agenda poručenské správy nad sirotky a vdovami, případně nad dalšími osobami požívajícími od vrchnosti ochranu. Rozhodla se tuto oblast prozkoumat prostřednictvím originálních archivních pramenů dochovaných ve velmi bohatém fondu jindřichohradeckého velkostatku.

Předložená bakalářská práce nazvaná *Sirotčí registra na panství Jindřichův Hradec v letech 1693–1699* se již podle svého titulu konkrétně zaměřuje na jeden z dochovaných typů pramenů (do jisté míry hromadné povahy), jímž jsou soubory rejstříků ke stavění sirotek (tzv. sirotčí registra) vedené místní vrchnostenskou správou nejméně od poloviny 17. století, ale bohužel nedochované ani v kompletní ani v souvislé řadě. Autorka si tedy zvolila pro potřeby bakalářské práce registra z konce 17. století, která se dochovala v relativně dobrém stavu, aby jejich podrobným průzkumem zmapovala všechny oblasti, pro které je tento pramen adekvátní, informačně přínosný a využitelný.

Práci logicky rozčlenila do několika kapitol. Po stručném úvodním představení svého záměru a shrnutí dosavadních badatelských výstupů se soustředila na kompilativně zpracovanou strukturu jindřichohradeckého panství a na organizaci místní vrchnostenské správy. Neopomněla shrnout ani historii panství za Slavatů a také za prvních Černínů, stejně jako roli jindřichohradecké městské rady coby poručníka sirotek městských. Samostatnou kapitolu věnovala otázce sirotčí správy v užším smyslu a užívané odborné terminologii, včetně právních aspektů. Poté se zaměřila na zkoumaná sirotčí registra ve čtvrté a stěžejní kapitole práce. Své poznatky pak shrnula v závěru.

Po stránce metodologické jde o práci dobře zvládnutou. Autorka zvolila formu materiálové studie, a proto se zaměřila zejména na zevrubnou analýzu zkoumaného pramene. Vedle jeho uložení a dochování (včetně dalšího materiálu obdobného nebo doplňujícího obsahu ze studovaného fondu) seznamuje s diplomatickou charakteristikou a správní funkcí, kterou sirotčí registra plnila. Vnější znaky pramene autorka porovnává s dalšími obdobnými dokumenty dochovanými v témže fondu. Vnitřní znaky, charakter, strukturu i obsah pramene pak analyzuje velmi podrobně, vzhledem k proklamované snaze o zjištění jeho výpovědní hodnoty a možného badatelského využití. V osmi podkapitolách čtvrté části práce se věnuje různým segmentům vrchní poručenské pravomoci, pro které sirotčí registra poskytují alespoň základní, ale relevantní informace, přičemž se snaží každou z těchto oblastí uvést do širších sociokulturních a správních (případně i teritoriálních) souvislostí. Tuto část pak uzavírá

kapitolou, která je věnována místní pozemkové vrchnosti a jejímu přístupu k poručenské správě nad sirotky (a též vdovami a dalšími osobami požívajícími vrchnostenskou ochranu).

Po obsahové a faktografické stránce je práce rovněž zdařilá, neboť vychází nejen ze známých skutečností vzešlých z výzkumů zpřístupněných dostupnou sekundární literaturou, ale především z vlastních poznatků autorky získaných z dosud neprozkoumaného archivního materiálu, jehož obsah touto cestou zpřístupňuje badatelské veřejnosti. Přináší řadu nových a zajímavých poznatků o sirotcích, vdovách a jejich společenském postavení a funkci v místní ekonomice jindřichohradeckého panství, stejně jako o osobách vojáků, vojenských vysloužilců, řemeslníků a studentů z řad sirotků, a též čeledi a služebnictva, a případně podává informace o jejich migraci a také o vývoji jejich „kariér“. Svá zjištění dokládá četnými citacemi ze zkoumaného pramene a doplňuje o poznatky ze sekundární literatury, s nimiž je v případech, kdy je to možné, konfrontuje. Na tomto místě bych ráda vyzdvihla dvě skutečnosti: autorka práce se dlouho potýkala s uzavěrami archivu v souvislosti s probíhající pandemií, takže se k materiálu dostala poměrně pozdě, ale přestože šlo o paleograficky nesnadný text, práci s ním zvládla skutečně dobře. A za druhé si poradila i s řadou dalších výzev souvisejících s národnostním složením populace v této oblasti jižních Čech, jakou představovala mnohdy značně zkomolená osobní jména, různé dobové (i odborné či nářeční) výrazy, ale zejména topografické údaje a dobové názvy vesnic, z nichž mnohé se po roce 1945 po odsunu německého obyvatelstva zcela změnily (často bez jakékoli návaznosti na starší německý název). Úspěšně vyřešila i některé časové nesrovnalosti v prameni a velmi dobře zvládla problematiku sirotčí agendy jako celek, přičemž neopomněla ani genderové otázky žen a zejména vdov, které konzultovala se specialistkou na tuto problematiku (PhDr. M. Skořepová).

Pokud bych práci měla něco vytknout, jsou to finální redakční úpravy, jimž jdou na vrub drobné nepřesnosti v citacích, odchylka v číslování kapitol (přímo v obsahu), nesjednocené fonty písma a podobně. Přesto si nemyslím, že by vzhledem k náročnosti zvoleného tématu a k badatelskému výsledku a stylu zpracování měly tyto drobnosti snížit hodnotu práce jako celku. Spíše by tato výtka měla být mementem do budoucna, že práci je třeba mít hotovou v mírném předstihu, aby bylo možné v klidu a včas zvládnout i její technickou a formální stránku.

V práci jsou obsaženy i další nezbytné součásti jako seznam zkratk, seznam použitých pramenů, sekundární literatury a internetových zdrojů, seznam příloh a také vhodně vybrané obrazové přílohy.

Bakalářskou práci Karolíny Tůmové lze označit za zdařilou, přestože z větší části vznikala v nelehkém období epidemických omezení a uzavěr. S potěšením ji proto doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení stupněm **v ý b o r n ě**.